

Artistieke blik in de spiegel

Fotorealistische schilderkunst toont de Verenigde Staten van weleer

- ▶ Zeer realistische schilderijen lijken wel foto's
- ▶ Genre is meer dan technische hoogstandje
- ▶ Museum heeft ook sterke vaste collectie

Luk VANMAERCKE

Is dit een foto of een schilderij? Die vraag stelt de bezoeker zich geregeld bij de tentoonstelling *Photorealism. 50 years of Hyperrealistic Painting* in het Museum van Elsene. Technische hoogstandjes zijn die werken zeker, maar zijn ze ook artistiek interessant? Dat blijkt beslist het geval. Als toemaatje blijkt het Museum van Elsene over een puike vaste collectie te beschikken.

De fotorealistische schilderkunst ontstond in de Verenigde Staten, aan het einde van de jaren 1960. Dat was het tijdperk van de popart, maar ook van de kleurenfotografie. Beide hebben hun invloed op deze kunstenaars, die hyperrealistisch gaan schilderen. Ze plukken hun onderwerpen uit het dagelijkse leven en schilderen die vervolgens zo gelijkend mogelijk met de realiteit. Dat vergt een lang en ingewikkeld technisch procedé, waarbij een foto op doek wordt gepro-

Confini Segreti, echt genoeg om in te bijten. © Institut für Kulturaustausch, Tübingen

jecteerd en vervolgens tot in het kleinste detail wordt uitgewerkt in een schilderij.

Het Museum van Elsene koos ervoor de werken min of meer chronologisch tentoon te stellen, waardoor u als toeschouwer de evolutie in dit genre kunt volgen. De werken uit de jaren 1960 en 1970 zijn de boeiendste, om-

dat die u meenemen naar het Amerika dat we kennen uit oude films, al kunnen de latere periodes beslist evenzeer boeien. We zien prachtige oldtimers met glimmend koetswerk in de typisch Amerikaanse straten van weleer. Een pareltje is bijvoorbeeld *Car Reflections* van Richard Estes, waarin appartements-

blokken weerspiegeld worden op de motorkap van een glanzende wagen. Dat soort reflecties zijn trouwens schering en inslag in deze stroming, waardoor de kunstenaars hun toeschouwers letterlijk een spiegel op de samenleving voorhouden.

De stad is altijd sterk aanwezig in dit werk, met straattafe-

relen, winkelatalages of mensen op barkrukken in een plaatselijk café. Andere werken houden het dan weer bij voorwerpen uit het dagelijkse leven, zoals snoep, een salontafel, een badkamermeubel of zelfs suikerzakjes en een spiegelei. Dat klinkt misschien banaal, maar het komt allemaal bijzonder geloofwaardig tot leven. De confrontatie met het alledaagse zet de kijker aan het mijmeren, waardoor deze hyperrealistische stijl finaal meer wordt dan een handig kunsttrucje.

Loop zeker ook even door de vaste collectie van het Museum van Elsene, die verrassend sterk is. Er is een mooie verzameling (neo)impressionistische kunst, maar net zo goed treft u er werk van bekende Belgische kunstenaars als Pierre Alechinsky, René Magritte, Paul Delvaux, Marcel Broothaers, Rik Wouters, Roger Raveel, Leon Spilliaert, James Ensor en natuurlijk de onvermijdelijke Jan Fabre. Wie goed zoekt loopt er zelfs de Spaanse grootmeesters Joan Miró en Pablo Picasso tegen het lijf.

Photorealism. 50 years of Hyperrealistic Painting, nog tot 25 september in het Museum van Elsene (Jean Van Volsemstraat 71). Open van dinsdag tot zondag, van 9.30 tot 17 uur. Tickets: 5 en 8 euro. Meer info op www.museumvanelsene.be of via 02 515 64 21.

Vermarkting en jeugdsentiment

M HKA toont kunst uit de jaren 1980, periode vol extremen en hyperconsumptie

Erik DE SMET

Ongetwijfeld roept de tentoonstelling *De jaren tachtig. Een decennium van extremen* een gevoel van nostalgie op bij iedereen die toen jong was. Eigenlijk gaat het over de kunstscene tijdens die periode, maar die is niet los te zien van wat er toen gebeurde. Het waren harde jaren met de spoken van jeugdwerkloosheid en atoomdreiging, de welvaartstaat die onder druk kwam te staan, maar ook van de vermarkting.

De tentoonstelling geeft geen volledig beeld van de periode 1980 tot 1989, maar bovengetekende zag wel ouders hun tienerkroost uitleg geven bij de wereld van de geluidscassette en de VHS-band, alsook bij de cartoons van GAL die een scherp beeld gaven van de politieke omwentelingen uit die tijd.

Nog meer sentiment bij een muur vol platenhoezen. Vinyl was toen niet retro. Megasterren David Bowie en Prince lieten hun tegenwoordig als mijlpalen beschouwde albums op vinyl persen, ook al was er een alternatief op komst. De intussen licht verouderde compact disc werd in 1983 gelanceerd.

Pop en rock, voorheen uitingen van tegencultuur, werden in de jaren 1980 een onderdeel van

Tussen kunst uit de jaren 1980 kijken naar iconische filmpjes uit die periode. © Jozefien Van Huffel

een levensstijl gekenmerkt door hyperconsumptie. De tentoonstelling toont de baanbrekende reportage van Paul Jambers uit 1986 over de rage van de Milletjassen onder Vlaamse jongeren.

Ook in de kunst ging het er extreem toe. Coole esthetiek was toen in volle opgang. Een voorbeeld uit eigen land is ongetwijfeld de dansvoorstelling *Rosas danst Rosas*. Ook combineerden kunstenaars elementen uit hoge en lage cultuur.

Tegelijk werd de vermarkting van kunst en cultuur aangepakt

met ironie en ongeremde parodiëring. Wim Delvoye, met zijn beschilderde butaanflessen, of Jeff Koons, die speelde met kitsch, maakten in die periode furore. Ook de thans onbetaalbare Jan Fabre kende zijn eerste successen. Parodiëring gebeurde in de undergroundcultuur, maar ook in statige cultuurtempels evenals in de populaire cultuur. Graffiti, zoals in het werk van Keith Haring, werd een volwaardig artistiek medium. Haring beschilderde in 1987 de koffieruimte van het M HKA.

De deeltentoonstelling *Energy Flash. De ravebeweging* focust op rave, een Engelse term voor een type dansfeest, maar tegenwoordig de naam voor een cultuuruiting uit de jaren 1980 met de muziekstijlen house en techno. Een handzaam boekje bij *Energy Flash* leidt de kijker binnen in die kleurrijke cultuur, waarvan in ons land een van de brandpunten danstempel Boccaccio in Destelbergen was.

De laatste grote jeugdcultuur, zo omschrijven de samenstellers de ravebeweging. En dat lijkt te kloppen, want het succesrijke dancefestival *Tomorrowland* in Boom herhaalt slechts de grondonen van die beweging, die gericht was (en is) op het verlangen naar een leven zonder veel morele bakens, met een geloof in verdraagzaamheid en grenzeloos genieten, doordeesemd van de beats van elektronische dansmuziek. Die levensstijl blijft actueel, de vormgeving ervan in tal van creatieve uitingen eveneens.

De jaren tachtig. Een decennium van extremen tot 18 september en *Energy Flash. De ravebeweging* tot 25 september in M HKA in Antwerpen (Leuvenstraat 32), van 11 tot 18 uur, maandag gesloten. Tickets kosten 1, 5 en 10 euro.

Priesters in de loopgraven

De Sint-Jacob op de Koudenberg op het Koningsplein in Brussel is de hoofdkerk van het bisdom bij de krijgsmacht. In de zijbeuk vertelt de aalmoezeniersdienst in een bescheiden, maar krachtige tentoonstelling het verhaal van dienaren Gods tijdens de Eerste Wereldoorlog. Vóór de oorlog waren er slechts 23 priesters aan de slag in het leger. Na de mobilisatie nam hun aantal snel toe. In totaal waren er tussen 1914 en 1918 zeshonderd katholieke priesters, vijftien protestantse zielzorgers alsook enkele rabbijnen actief.

De regel was één aalmoezenier per bataljon. Hij stond het soldatenvolk bij, schreef brieven, identificeerde en begroef gesneuvelde. Aalmoezeniers organiseerden ook activiteiten om ontmoediging tegen te gaan. „*Chasser le cafard*”, heette dat. Seminaristen en religieuzen konden dienen als brancardiers, maar soms waagden ze zich in de strijd, zoals de Waalse franciscaan Martial Lekeux, een artillerieofficier. „Er is weinig verschil tussen het klooster en de loopgraven”, schreef hij. (EDS)

Dienaars van God in de Grote Oorlog is nog tot 2 oktober dagelijks (niet op maandag) gratis te bezichtigen van 12 uur tot 17.45 uur in de Sint-Jacob op de Koudenberg in Brussel.